

тварині ніякої шкоди. За статистикою, найбільше укусів людей собаками відбувається в період тічок та вигодовування малюків, коли самка захищає своїх дітей від можливої небезпеки. Але найбільшого ризику піддаються самі тварини, коли в період їхнього бажання вони починають тікати на вулицю, де самці починають влаштовувати бійки за самку, внаслідок укусів та ран тварини можуть з легкістю інфікуватися або загинути від крововтрати. Також часто трапляються випадки коли тварини вибігають на дорогу і потрапляють під колеса автомобілів. Тому стерилізація (оваріогістеректомія) має чимало переваг як для господарів так і для самої тварини.

Основні переваги даної операції, які виявлено в результаті нашого дослідження: більш гуманно один раз стерилізувати тварину, а не позбавлятися потомства щоразу, як вона народить; якщо тварина страждає на генетичні захворювання, що передаються у спадок, краще не дозволяти їй обзаводитися потомством, тому ця операція є найкращий варіант; стерилізація добре позначається на фізіологічному та психологічному здоров'ї; після видалення яєчників кішка поводиться значно спокійніше, не дратує господарів криком, перепадами настрою, стає більш доброзичливою; у період статевого бажання кішка прагне втекти на вулицю, зростає ризик травм, інфекційних захворювань, отруень, стерилізація знімає ці проблеми; відсутній ризик запальних, онкологічних захворювань статевих органів, зокрема, піометри, кіст яєчників, а також новоутворень молочних залоз, до яких схильні нестерилізовані кішки, та такі, що не народжували; за статистикою, середня тривалість життя стерилізованих кішок на пару років більше, ніж нестерилізованих.

Висновки. Проаналізувавши результати проведення оваріогістеректомії тварин на базі Новомосковського коледжу ДДАЕУ на протязі останніх років (2015-2020 р.), виявлено більш, ніж десять переваг, що зберігають здоров'я та навіть життя прооперованих тварин у порівнянні з неоперованими.

ПЛАЗУНИ: СИСТЕМАТИКА, ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ, РОЗМНОЖЕННЯ ТА ОСНОВНІ ЗАХВОРЮВАННЯ

Гнілокозова Н.В.

Науковий керівник: Морозенко Д.В.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна
gnilokozovanatasa@gmail.com

Вступ. Плазуни – це хордові хребетні холоднокровні тварини, пристосовані до наземного способу життя. Сучасні плазуни, розселившись у всі

кліматичні регіони земної кулі, за винятком приполярних областей, дали дуже велику різноманітність життєвих форм. Серед них є наземні, підземні, водні, деревні. До класу Плазуни належать чотири ряди, що об'єднують близько 8000 сучасних видів: Ряд Першоящери, або Дзьобоголові (*Rhynchocephalia*) – Родина Клинозубі; Ряд Лускати (*Squamata*) – Родини Хамелеони, Гжони, Ігуани, Агами, Сцинки, Ящірки справжні, Веретільнецеві, Варани, Отрутозуби, Вужі, Гадюкові, Змії ямкоголові; Ряд Черепахи (*Testudines*) – Родини Черепахи кайманові, Черепахи мулові, Черепахи великоголові, Черепахи прісноводні, Черепахи сухопутні, Черепахи морські; Ряд Крокодили (*Crocodylia*) – Родини Крокодили справжні, Алігатори, Гавіали.

Мета дослідження. Проаналізувати особливості зовнішньої та внутрішньої будови, а також репродукції та основних захворювань плазунів.

Матеріали та методи. Було проаналізовано сучасні літературні джерела щодо біологічних особливостей плазунів та визначено їх основні захворювання.

Отримані результати. Особливості зовнішньої будови плазунів є наступними. Відділи тіла – голова, шия, тулуб, хвіст, п'ятипалі кінцівки розташовані по боках тулуба; покриви представлені сухою шкірою, без залоз, вкритою роговими утворами – лусочками, щитками або пластинками, що зменшує випаровування вологи з поверхні тіла. Плазунам властиве линяння, яке у багатьох видів відбувається кілька разів на рік. У зовнішній частині внутрішнього шару шкіри часто знаходяться спеціальні клітини з пігментами – хроматофори, завдяки яким деякі плазуни (наприклад, хамелеони) здатні змінювати забарвлення свого тіла за порівняно короткий час.

Особливості внутрішньої будови плазунів полягають у наступному. Опора здійснюється за участю ендоскелету з ознаками пристосування до наземного способу життя. Череп у плазунів кістковий, його мозковий відділ зміцнений накладними кістками, а у вісцеральному відділі зміцнюється щелепний апарат та має зв'язок з мозковою коробкою. Залишки зябрових дуг перетворені на скелет язика, і уперше з'являється вторинне тверде піднебіння, яке при утриманні здобичі не порушує дихання. Скелет тулуба зміцнюється, що пов'язано з більшою рухливістю плазунів та вдосконаленням їхнього дихання. Хребет складається з п'яти відділів: шийний (атлант і епістрофей забезпечують рухливість голови), грудний, поперековий, крижовий і хвостовий. Подовжується шийний відділ (від 7 до 10 хребців) і змінюється будова двох перших шийних хребців. Перший з них – атлант – набуває форми кільця, а другий – епістрофей – забезпечений зубоподібним відростком, що входить в кільце атланта. Завдяки такому вдосконаленню голова набуває здатності не тільки рухатися у вертикальній площині щодо першого шийного хребця, а й повертатися. Збільшення рухливості голови, що несе органи чуття, разом з

подовженням шийного відділу сприяє кращій орієнтації тварини в зовнішньому середовищі. З'являється грудна клітка (у змії і безногих ящірок відсутня), яка забезпечує реберний тип дихання.

Скелет кінцівок складається з тих самих кісток, що і в земноводних, але значно міцніший. Плечовий пояс утворений воронячими кістками, лопатками, ключицями та грудиною, тазовий пояс – з тазових кісток, які зрослися з 2 крижовими хребцями. Рух у плазунів забезпечується мускулатурою, яка втратила сегментарний характер і є більш диференційованою, ніж у земноводних. У зв'язку з появою грудної клітки з'являються міжреберні м'язи.

Травлення відбувається в травній системі. У змії з'являються отруйні зуби, що мають борозни або канали для відтоку отрути з отруйної залози. Ротова порожнина містить рухливий язик, слина – з травними ферментами, зуби дрібні, глотка – коротка, стравохід – видовжений, шлунок має добре розвинену мускулатуру. Тонка кишка з'єднана протоками з дволопатевою печінкою і підшлунковою залозою. У плазунів присутня клоака. Дихання у плазунів відбувається в дихальній системі, яка містить парні комірчасті легені та дихальні шляхи – ніздрі, гортань, трахея, два бронхи. У плазунів реберний тип дихання, який забезпечується міжреберними м'язами. Ротоглотковий механізм нагнітання повітря зберігається тільки в черепах. Шкірне дихання відсутнє. Транспорт речовин здійснюється замкненою кровоносною системою, яка має трикамерне серце з неповною перегородкою (у крокодилів – чотирикамерне) і два кола кровообігу – мале і велике. У праве передсердя надходить венозна кров від усіх органів, у ліве – артеріальна кров із легеневих вен. Від правої частини шлуночка з венозною кров'ю відходить легенева артерія, від середньої – ліва дуга аорти зі змішаною кров'ю, від лівої – права дуга аорти з артеріальною кров'ю. На спинному боці тіла дуги аорти зливаються в непарну спинну аорту, тому органи (крім органів голови) одержують змішану кров. Виділення здійснюється за участю видільної системи, яка має парні тазові нирки – сечоводи – клоака – сечовий міхур. Важливим пристосуванням для утримання рідини в організмі є утворення такого азотистого продукту виділення як сечова кислота, видалення якої вимагає значно менших затрат води, ніж для виведення сечовини у земноводних.

Регуляція процесів у плазунів відбувається за участю нервової системи, яка має такі особливості: а) головний мозок більших розмірів; б) передній мозок має кору великих півкуль (завдяки чому перестав бути переважно нюховим і здійснює провідну роль в організації поведінки); в) добре розвинені середній мозок, мозочок і довгастий мозок (має вигин у вертикальній площині); г) від головного мозку відходить 12 пар черепно-мозкових нервів. Кора головного мозку – шар сірої речовини, який вкриває великі півкулі головного

мозку в наземних хребетних тварин. Подразливість як здатність сприймати впливи середовища у плазунів удосконалюється завдяки подальшому розвитку таких органів чуттів, як орган зору, слуху та нюху. Орган зору – акомодация за рахунок переміщення кристалика і зміни його форми за допомогою в'язкого м'яза. Є три повіки – нижня, верхня і миготлива. Орган слуху – внутрішнє і середнє вухо зі стремінцем і барабанною перетинкою (у змії орган слуху редукований). Орган нюху – відкривається назовні ніздрями, має більшу складчастість. Добре розвинений яacobsonів орган, який відособився і являє собою сліпо закінчену порожнину. Орган смаку розвинений дуже слабо, представлений смаковими бруньками в різних місцях ротової порожнини. Орган дотику представлений окремими групами дотикових клітин і язиком.

Розмноження у плазунів статеве з роздільностатевістю особин. Органи розмноження – яєчники і сім'яники – у плазунів істотно не відрізняються від таких у земноводних. Зміни в яєчниках пов'язані тільки з великими розмірами яєць, які відкладаються. У плазунів зустрічається також яйце живо народження (живородні ящірки, веретільниці, мідянки) та живо народження (у деяких змії). В окремих ящірок та змії спостерігається партеногенез. Запліднення внутрішнє, розмножуються плазуни яйцями, які мають яйцеві оболонки – жовткову, білкову та шкаралупу. Турбота про потомство слабо виражена. Серед плазунів є такі, що турбуються про нащадків. Так, самки деяких крокодилів та ящірок (наприклад, варанів) охороняють яйця від інших тварин. Регенерація розвинена у справжніх ящірок, яким властива автотомія (самокаліцтво).

Основні захворювання, які діагностуються у плазунів: екто- і ендопаразитози, абсцеси (у змії), гіповітаміноз, грибкові захворювання, сальмонельоз, некротичний дерматит, гіперпаратиреоз, пухлини.

Висновки. Упорядкування інформації щодо систематики, анатомії та фізіології рептилій дають можливість бути більш обізнаними в даних питаннях для подальшого вивчення особливостей перебігу захворювань, а також їх діагностики, лікування та профілактики.

ЕВТАНАЗІЯ

Громова К.А., Федянович А.М., Павленко Н.Г.

Новомосковський коледж ДДАЕУ, Дніпропетровська обл., Україна

Vet-help@ukr.net

Вступ. Евтаназія – гуманне умирення тварини, що виключають його передсмертні страждання.